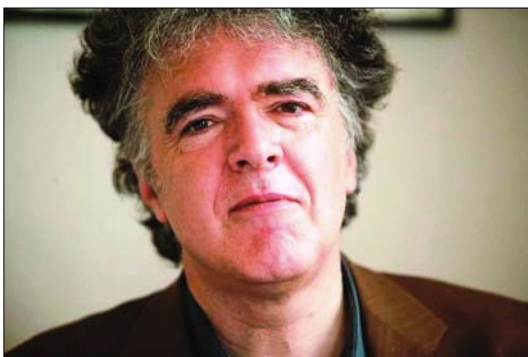

Beware the European mirage

(or: Never join a losing team)

Стережіться європейських міражів,

або Ніколи не приєднуйтеся до команди, що програла

Armand CLESSE,
director of the Luxembourg Institute
for European and International Studies

Доктор Арманд Клессе – всесвітньовідомий експерт із міжнародних відносин, директор Люксембурзького інституту європейських і міжнародних досліджень із перших днів його створення (1990 р.). У професійній біографії А. Клессе – робота в якості спеціального радника уряду Люксембургу (1986-1994 р.), у процесі якої він співпрацював із прем'єр-міністром Жаком Сантером, Міністерством закордонних справ і Міністерством оборони Великого Герцогства Люксембург. Його викладацька та дослідницька географія включає університети Німеччини, Південно-Африканської Республіки, Франції, Великої Британії, Бельгії, Швейцарії, Італії, Росії та низки інших країн. Доктор Клессе – автор, редактор і видавець численних наукових праць, присвячених міжнародній проблематиці.

Сьогодні журнал «Зовнішні справи» знайомить українського читача з новою статтею А. Клессе, люб'язно наданою ним для публікації.

Назва статті, присвяченої Європейському Союзу, красномовно говорить про доволі полемічну позицію автора. Так, на думку доктора Клессе, ЄС і його країни-члени, зважаючи на їх історію та сучасну поведінку, не мають морального права повчати інших. Вони повинні бути скромними та стриманими, адже всі ключові гравці європейського об'єднання не так давно виступали в ролі колонізаторів більшої частини земної кулі, до того ж найстрашніший рекорд знищення людства за всю його історію теж належить одному з членів ЄС. А нещодавня й нинішня участь європейських сил у подіях в Афганістані, Лівії, Малі, Сирії свідчить про те, що Європа не винесла жодних уроків зі своєї катастрофічної історичної спадщини. Про це говорить також її ставлення до біженців, етнічних меншин (передусім циган), зростання проявів ксенофобії, ісламофобії, впливу ультраправих політичних сил.

За спостереженнями вченого, тка-

нина європейського суспільства розвалюється. Європейська присутність у світі характеризується ганебною слабкістю, оскільки Європа не відіграє не тільки вирішальної, а й основної політичної та стратегічної ролі як у районах, прилеглих до її кордонів, так і у світі загалом.

Автор аналізує історію помилок європейського співтовариства від перших кроків його створення донині та робить песимістичні щодо об'єднання висновки, характеризуючи його діяльність у політичній, фінансовій і виробничій сферах як повний провал. Доктор Арманд Клессе бачить три можливі варіанти виходу із ситуації. Перший – найрадикальніший, але, на переконання вченого, найраціональніший і найпослідовніший з концептуальної точки зору, а також – найчесніший. Це – відмова від нинішньої архітектури спільного європейського дому. Головний недолік цього рішення – загальна фрагментизація Європи, що може призвести до пробудження

старих демонів націоналізму та шовінізму і розпаду Європи в цілому. Другий варіант – перетворити Європейський Союз на декілька торговельно-економічних організацій, які не мали б наднаціонального характеру, єдиної валюти, реальних політичних структур і єдиної політики. Це могло б дати країнам-членам та їхнім громадянам більшу свободу, яка може виявитись ілюзорною в довгостроковій перспективі. Третім варіантом, за доктором Армандом Клессе, може стати політична співдружність федерального характеру з такими сильними центральними інститутами, як президент, європейський уряд, двопалатний парламент.

Розмірковуючи над перспективою вступу України до Європейського Союзу, люксембурзький науковець наголошує на загрозі залишитися на периферії політичній, економічній і навіть культурній, у кращому разі – відігравати другорядну роль. Попри проголошені ЄС високі європейські цілі солідарності та згуртованості,

він ніколи не пропонував реально рівні умови для своїх членів. Тому, на думку автора, Україні, аби зміцнити свою автономію, варто зберегти розумний баланс між Росією, яка

домінує на Сході, і ЄС, що домінує на Заході, і в такий спосіб знайти прийнятне місце на геополітичній та гео економічній мапі Європи.

Повний текст статті доктора Ар-

манда Клессе «З.С.» наводить мовою оригіналу та запрошує вітчизняних експертів до дискусії на цю тему.

The European Union and its member countries are not entitled, morally speaking, to give lessons to the rest of the world – not on the basis of their history and not on that of their present behavior. The only attitude that would suit them would be humbleness, modesty and restraint. Most of its key actors are indulging in neo-imperialist and neo-colonialist endeavors; they seem to have forgotten that they have a terrible historical record: Germany as the greatest annihilator in the history of mankind, Britain and France but also Spain, Belgium, Netherlands and Portugal who not long ago have humiliated, enslaved and exploited the major part of the globe. The recent and present behavior of European “powers” in Afghanistan, in Libya, in Mali or in Syria shows that Europeans seem not to have learned from their disastrous legacy, since they are condoning the systematic killing of civilians, the use of torture, even if this torture is done indirectly, for example through extraordinary rendition. The moral anesthesia appears also in the way Europe treats refugees or ethnic minorities such as above all the Roma. Throughout Europe one can watch the rise of xenophobia and islamophobia and with it of the political extreme right. One cannot avoid the impression that the fabric of European society is falling apart. The European action in the world is characterized by shameful weakness: Europe plays no decisive, not even a substantive political

and strategic role in areas close to its borders and, of course, even much less so in the wider world.

There exists a striking discrepancy between the pretense of the European Union to act as *praeceptor Europae et mundi* and its real influence. Perhaps as a psychological compensation the European Union interferes in the internal affairs of countries Brussels is thinking of as vulnerable, malleable and dependent.

The European Community has no real capacity, no credibility and no leverage. It also has no unity: Britain, France and, increasingly, Germany follow their own national agenda. A new East-West divide inside the Union has been emerging reinforcing the old North-South divide. Increasingly “sacro egoismo” is prevailing while the Community is faking a unity of purpose. Instead of gaining in political strength the European Union is losing steadily of its uncertain substance, the centrifugal forces being much stronger

than the centripetal one. Despite all the efforts at harmonizing there is a growing heterogeneity at all levels – politically, economically, socially and culturally.

The United Kingdom, a country whose prosperity has been hinging strongly on the City and is now experiencing a kind of thirdworldization, is considering a complete opting out, even if it knows that leaving the Union will not revert the steady decline but perhaps even accelerate it. The discrepancy between Britain’s pretensions and its capacities makes its behavior look ever more grotesque.

France is watching with consternation its, first creeping and now galloping, deindustrialization and the dramatic loss of competitiveness and its general decay. It proclaims an identity it has lost long ago and at the same time tries to rekindle some old colonialist instincts as shown recently in Mali without being aware how ridiculous this behavior must look against the back-

ground of national anemia.

Germany maintains that Europe can only be saved if it adopts the German model of austerity (“am deutschen Wesen soll Europa genesen”). The Germans say that they don’t want to be anymore the paymasters of Europe when in fact they are largely the beneficiaries of the weakness of countries in the South and to the East. They behave more and more arrogantly, exhibit openly their new ambitions while showing utter contempt for the weaker nations. It seems that this country has completely forgotten its not so distant infamous past.

Italy appears to be mired in a permanent societal imbroglio while being threatened by a breakup into northern, central and southern parts. A feeling of despair is taking hold of the young generations in Greece, Portugal, Spain and elsewhere with up to 50 percent of young people being without a job.

The European Union is now caught by the mistakes and omissions of its founding years. There may have been a chance to achieve something more substantive in the early fifties when there were plans for a European Defense Community (EDC) and a European Political Community (EPC) with strong supranational elements; however only technocratic organizations were created, first the European Coal and Steel Community and then the European Economic Community, with a complete lack of political underpinning. All follow-up plans and schemes were in-

sufficient or just intergovernmental in character such as the Fouchet Plans of the 1960s which were meant to bring about some political cooperation but not political integration. The efforts to amend and reinforce the European Community through various treaties (Maastricht, Amsterdam, Nice, Lisbon) have proven vain as did the frivolous scheme of a European constitution; the gap between the political and economic dimensions of the integration project became ever larger. This predicament is aggravated by a lasting institutional disarray and a manifest lack of democratic legitimacy. The original impetus, particularly of the federalist movement has long ago run dry and the Union has degenerated into a sterile bureaucratic device.

Instead of becoming a space of greater freedom the European Union has become a space of constraint and even duress, due to a rampant Scandinavization and an intolerant maternalism, all this against the general background of decline in absolute as well as in relative terms.

In the new, germanized Community small and weak countries steadily lose in influence. Frail countries are exposed to constant implicit or explicit blackmail by the still stronger countries and above all by Germany: "behave as we tell you or else...". The Germans are now more or less openly regretting that countries such as Romania and Bulgaria have been admitted. Therefore they block at least the access of these two to the Schengen area to show their discontent. In fact, for any rational analyst the history of the geographical widening of the European Union is one

of unique shortsightedness and self-delusion. For decades it has been argued, against all logic as well as empirical evidence, that enlargement and political deepening are not just compatible but that adding new members would in any case render the Union stronger.

Admitting countries such as Bulgaria and Romania without thinking about the possible consequences, while forgetting consciously or unconsciously the existence of one of the main pillars of the European Union, namely free movement not just of capital but also of people and labor and without sticking to its own political and moral imperatives, above all the human and minority rights as laid down in the Copenhagen criteria shows an unbelievable carelessness. Now countries such as Germany are caught by their own foolhardiness and are looking desperately for ways to keep Bulgarian and Romanian citizens, that means in fact Roma, from those countries out without infringing European law. The tacit motto of the Union seems to be: freedom for the wealthy, restrictions for the poor. The basic aporia of the European Union is that because it does not know what it stands for and what it is supposed to achieve it cannot convincingly argue and decide who should be a member and who not. Britain, whose main ambition from the beginning has been to weaken the European Community, has of course been in favor of unlimited enlargement, even if this country now has some doubts about the wisdom of such a policy.

Membership in the European Community, for a number of countries, has revealed itself to be a mirage, making people believe that it will bring about automatically prosperity, security, stability, freedom and democracy. In general, however, those countries who are prosperous when they entered have remained prosperous or have become even more wealthy, whereas those who were poor have remained relatively poor. This is true for Greece but also largely for Portugal and Spain; it seems to be true, or become true, for Romania, Bulgaria and even the Baltic countries; they are experiencing a kind of stagnation not just in their economic and social but also their general societal development. A partial exception, but only a partial one, is maybe Ireland and perhaps to a certain degree, at least till recently, Slovenia. The massive financial transfers, so much praised by Brussels and the capitals, may only appear to be massive; in fact these transfers may be only of marginal importance, an artificial stimulus, a kind of doping. They may have a slight, and only passing, impact, for example on infrastructure, but above all reinforce the mentality of being assisted and the general situation of dependence. Membership may have a devastating impact for small

peasantry which gave many people a modest but decent living, for small – and even for larger – industry and handicraft which despite the lower labor costs will not be competitive. The neoliberal credo with its obsession of unrestricted deregulation may further undercut the livelihood of millions of people. The complete failure of the Common Agricultural Policy, once a pillar of the integration venture, is a stark illustration of a Brussels-made disaster. Half a century after the onset of this common policy the situation of agriculture in most parts of the European Union is verging on catastrophe and despair. Despite all efforts to reform and revitalize the Union one can describe today more than ever the state of the Union as that of eurosclerosis.

What could reasonably be done in this awkward situation? What are the options? One option, the most radical but perhaps also the most rational and coherent one from a purely conceptual perspective, and also the most honest one in some respects, would be to scrap the whole European venture. However, such a solution might bring about a total fragmentation of Europe, waken the old demons of nationalism and chauvinism and precipitate the decay of Europe as a whole. In such a scenario not just the strongest but also the weakest countries of the former European Union area might do better for a while but then have to realize quickly how vulnerable and finally helpless they may be in a harsh global world dominated by the new superpower China and by Asia in general, and of course also the old superpower United States.

A second option would be to transform the European Union, as the British and some others, particularly in the Northern part of Europe would prefer, into a minimal organization, a kind of free-market area without real political structures, without any common policies of a rather supranational character and without a common currency. Such a solution might bring about more freedom of action to its member countries and even the citizens of the various national entities, freedoms which however may prove illusory in a longer term perspective. Europe's place on the global

chequer would probably become similar to that in option one.

The third option would be to bring about a genuine political community of a federal character where strong central institutions such as a president elected at universal suffrage, a European government instead of the European Commission and a parliament consisting eventually of two chambers of which one would represent the various nations. Looking at the real interest of Europe in a long-term geopolitical and geoeconomic perspective, this might be the soundest option. The question

however is whether it is not much too late to envisage such a choice when the European Union has become such a heterogeneous construction.

Looking at countries who still may consider an application for membership, what would be the rationale for joining this divided, depressed and despondent European Union? What would be the real benefits of membership and would they outweigh the costs? By the way, one may ask whether countries such as Greece or Romania would have done better outside the European Union. Of course it is hard and even perhaps impossible to answer this question. What is however certain is that the established European Union powers want to keep the new members down and prevent them from becoming competitors in the decisive economic sectors. Transfers yes, fair competition no. New member countries, the old members think, should be kept at bay and not be allowed to use their competitive advantages. The attitude of the core member countries

towards candidates for membership or new members can at best be described as patronizing and at worst as neocolonialist.

Taking a country such as Ukraine, it would, if it were to join the European Union, remain at the periphery not just geographically but also politically, economically, strategically and even culturally and never move to the center. It would at best play a marginal role in a Union the core of which will be Germany. It would run in vain after the elusive goal of comparable prosperity for all. Despite the proclaimed lofty European goals of solidarity, commonality and cohesion the European Union has never offered a real level playing field to its members. It might therefore be preferable for Ukraine to preserve and strengthen its autonomy, no matter how shaky this autonomy may appear for the moment, to keep a sound balance between a Russia-dominated East and a EU- or rather German-dominated West and thus to find a satisfactory place on the geopolitical and geoeconomic map of Europe.

Європейська Комісія оголосила конкурс проектів у рамках Європейського інструменту з питань демократії та прав людини для України

Загальна мета конкурсу полягає в посиленні ролі українського громадянського суспільства в дотриманні прав людини, гендерної рівності та здійсненні демократичних реформ, сприянні мирному узгодженню інтересів різних груп, а також забезпеченні участі та представництва в політичних процесах. Конкурс проектів спрямований на забезпечення захисту прав та основних свобод людини в Україні та підтримку виконання Порядку денного асоціації «Україна – ЄС».

Компонент 1: «Повага до прав та основних свобод людини». Він полягає в реалізації загальноприйнятих програм у сфері прав людини та демократичних реформ шляхом надання підтримки громадянському суспільству за такими напрямками, як боротьба з тортурами та іншими формами жорстокого поводження; дотримання свободи вираження поглядів, свободи засобів масової ін-

формації та забезпечення плюралізму медіа; свободи мирних зібрань; свободи об'єднань; свободи думки, совісті та релігії або віросповідання; та права рівності перед законом і доступу до правосуддя, включаючи право на справедливий судовий розгляд і належну правову процедуру тощо.

Компонент 2: «Вибірчі процеси та моніторинг Порядку денного асоціації «Україна – ЄС» – передбачає моніторинг і належний супровід здійснення виборчих процесів, включаючи створення відповідної законодавчої бази на виконання рекомендацій ОБСЄ/БДІПЛ щодо парламентських виборів 2012 року тощо.

Загальний бюджет конкурсу становить 2 344 000 євро. Кінцевий термін для подання концепцій проектних пропозицій англійською мовою – 13 травня 2013 року.